

## କେଳୁଚରଣ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ଜୀବନୀ

ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଓଡ଼ିଶୀନୃତ୍ୟର ପ୍ରତିଷ୍ଠା , ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ତଥା ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ମାନ୍ୟତା ପ୍ରଦାନ କରାଇବାରେ ରହିଥିଲା ତାଙ୍କର ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା । ଓଡ଼ିଶୀର ଆଦିଗୁରୁ ପଦ୍ମଶ୍ରୀ ପଙ୍କଜଚରଣ ଦାସଙ୍କ ରୋପିତ ମହାଦ୍ରୁମକୁ ସୁଦୃଢ , ସୁଦୃଶ୍ୟ, ପଲ୍ଲବିତ ଆଉ ବିକଶିତ କରାଇପାରିଥିଲେ ସେ । ଓଡ଼ିଶୀନୃତ୍ୟରେ ନବଜାଗରଣ ସୃଷ୍ଟି କରାଇ , ପ୍ରାୟ ୨୦୦ ଏକକ ପ୍ରଦର୍ଶନ ଓ ୫୦ଟି ନୃତ୍ୟ ନାଟିକାର ସଂଯୋଜନ ଯୋଗେ ସେ ଏହାକୁ କରାଇଥିଲେ ପରିପୁଷ୍ଟ । ସେ ହେଉଛନ୍ତି ଓଡ଼ିଶୀନୃତ୍ୟ ଜଗତର ଅଦ୍ୱିତୀୟ ଗୁରୁ ପଦ୍ମବିଭୂଷଣ ଡଃ କେଳୁଚରଣ ମହାପାତ୍ର ।

ଶିଳ୍ପୀଗ୍ରାମ ରଘୁରାଜପୁରର ୧୯୨୬ ମସିହା ଜାନୁଆରୀ ୮ ତାରିଖରେ ଏକ ଶିଳ୍ପୀ ପରିବାରରେ ଜନ୍ମିତ କେଳୁଚରଣ କଳାର ମାୟାରେ ପଡ଼ି କେବେ ଗୋଟିପୁଅ ନୃତ୍ୟ ତ କେବେ ରାସଲୀଳାରେ ଅଭିନୟ , କେବେ ପୁଣି ମଞ୍ଚସଜ୍ଜା , ମେକ୍ ଅପ୍ , ନୃତ୍ୟ ସଂଯୋଜନା, କେବେ ଅବା ଗାଁ ଗାଁ ବୁଲି କୃଷ୍ଣଲୀଳା ଓ ପୁରାଣର ଅନ୍ୟ ଉପାଖ୍ୟାନ ନୃତ୍ୟ ସଙ୍ଗୀତ ମାଧ୍ୟମରେ ପରିବେଷଣ କରିଥିଲେ । ସଙ୍ଗୀତ ପ୍ରତି ଅହେତୁକ ଆଗ୍ରହରୁ ସେ ଗୁରୁ ଅଗାଧୁ ମହାରଣାଙ୍କଠାରୁ ମୃଦଙ୍ଗ ଓ କ୍ଷେତ୍ରମୋହନ କରଙ୍କଠାରୁ ତବଲା ବଜେଇବା ଶିଖିଥିଲେ । କେବେ ପୁଣି ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ ପାଇଁ ମୂଲିଆ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ ପାନବରଜରେ ।

ମାତ୍ର କଳାକାର ହେବାର ମୋହ , ପ୍ରେରଣା ଓ ବିବେକର ତାଗଢ଼ା ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ସେ ଗାଁ ଛାଡ଼ି କଟକ ଚାଲି ଆସି କବିଚନ୍ଦ୍ର କାଳୀଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଓଡ଼ିଶୀ ଥିଏଟରରେ ଯୋଗ ଦେଇ ମଞ୍ଚସଜ୍ଜା , ମର୍ଦ୍ଦଳ, ତବଲା ବାଦନ ଆଦି କରୁ କରୁ “ଅନୁପୂର୍ଣ୍ଣା ବି”

ଦଳରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ଏଠାରେ ଗୁରୁ ପଙ୍କଜଚରଣ ଦାସଙ୍କ ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ଆସି ତାଙ୍କ ନୃତ୍ୟପ୍ରତିଭାର ବିକାଶ ଘଟିଥିଲା । ପଙ୍କଜ ଚରଣଙ୍କ ସଂଯୋଜନାରେ ନୃତ୍ୟ ନାଟିକା “ଦେବୀ ଭସ୍ମାସୁର”ରେ “ନଟରାଜ” ଭୂମିକାରେ ଅଭିନୟ କରି ବୃହତ୍ତର ନୃତ୍ୟ ପ୍ରେମୀଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିପାରିଥିଲେ । ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ବି ଦଳରେ ଥାଇ , କେଳୁଚରଣ ଗୁରୁ ଦୁର୍ଲଭଚନ୍ଦ୍ର ସିଂ , ଗୁରୁ ଦୟାଳ ଶରଣ ଆଦିଙ୍କ ଠାରୁ ଅଭିନୟ ନୃତ୍ୟ ଓ ବ୍ୟାକରଣରେ ଆହରଣ କରିଥିଲେ ଅଧିକ ଜ୍ଞାନ ଓ ପରାକାଷ୍ଠା ଏବଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିପାରିଥିଲେ ନିଜକୁ ଜଣେ ନର୍ତ୍ତକ, ବାଦକ ଓ ନୃତ୍ୟ ସଂଯୋଜକ ଭାବରେ ।

ମାହାରୀ ଓ ଗୋଟିପୁଅ ନୃତ୍ୟ ଉପରେ ଗବେଷଣା ସହିତ କଟକ କଳାବିକାଶ କେନ୍ଦ୍ରରେ ସେ ୧୫ ବର୍ଷ କାଳ ଓଡ଼ିଶୀ ନୃତ୍ୟ ଶିକ୍ଷାଦାନ କରି ସେ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରିଥିଲେ ଅଗଣିତ ଶିଷ୍ୟଶିଷ୍ୟା , ଦେଶ ଏବଂ ବିଦେଶରେ ଓଡ଼ିଶୀନୃତ୍ୟକୁ ନେଇ କରି ଓ କରାଇଥିଲେ ଅସଂଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ । ସଫଳତାର ପାହାଚମାନ ଅତିକ୍ରମ କରି ସେ ବନିଯାଇଥିଲେ ଓଡ଼ିଶୀର ସର୍ବକାଳୀନ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଗୁରୁ ।

“ପଞ୍ଚପୁଷ୍ପା”, “କୃଷ୍ଣଗାଥା”, “ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ”, “ଉର୍ବଶୀ”, “କୃଷ୍ଣଲୀଳା”, “ସାକ୍ଷୀଗୋପାଳ”, “କୋଶାର୍ଜ” ଆଦି ନୃତ୍ୟ ସଂଯୋଜନା କରି ସେ ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଶୀକୁ କରିଥିଲେ ବିଭାସିତା କଳାବିକାଶ କେନ୍ଦ୍ର ସହଯୋଗରେ ସେ ଓଡ଼ିଶୀର ବିଭିନ୍ନ ମନ୍ଦିରରେ ଖୋଦେଇ ହୋଇଥିବା ନର୍ତ୍ତକ/ନର୍ତ୍ତକୀ ମାନଙ୍କର ମୁଦ୍ରା ଉପରେ ଗବେଷଣା କରି, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ନିଜ ନୃତ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ କରିପାରିଥିଲେ ଆୟତ୍ତ , ଆଉ ବନିଯାଇଥିଲେ ଓଡ଼ିଶୀରେ ନୂତନ ଯୁଗପ୍ରବର୍ତ୍ତକ ।

କଟକରେ ଶତ ଶତ ଦେଶୀବିଦେଶୀ ଆଗ୍ରହୀ ନୃତ୍ୟାଶୀକୁ ନୃତ୍ୟଶିକ୍ଷା ଦେଇ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଓଡ଼ିଶୀ ଗବେଷଣା କେନ୍ଦ୍ରରେ ଓଡ଼ିଶୀନୃତ୍ୟ ବାବଦରେ ବହୁ ପ୍ରଲେଖନ ଆଦି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ସେ ହିଁ କରିଥିଲେ ଓଡ଼ିଶୀକୁ ପରପିଢି ପାଇଁ ସଂରକ୍ଷିତ କରିବା ପରି ମହାର୍ଜିକାର୍ଯ୍ୟ ।

ଓଡ଼ିଶୀନୃତ୍ୟର ଏଇ ଅପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀ ସମ୍ରାଟଙ୍କୁ ଦେଶବାସୀ ସମ୍ମାନିତ କରିଥିଲେ ପଦ୍ମବିଭୂଷଣରେ, ଏଇ ସମ୍ମାନରେ ସମ୍ମାନିତ ହେବାରେ ସେ ହେଉଛନ୍ତି ପ୍ରଥମ ଓଡ଼ିଆ । ଓଡ଼ିଶୀ ପ୍ରତି ନିଷ୍ଠାପର ଅବଦାନ ପାଇଁ କବିସମ୍ରାଟ ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ସମ୍ମାନ , ସଙ୍ଗୀତ ନାଟକ ଏକାଡେମୀ ପୁରସ୍କାର , ସଙ୍ଗୀତ ନାଟକ ଏକାଡେମୀ ଫେଲୋସିପ , ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ସରକାରଙ୍କ ତରଫରୁ କାଳିଦାସ ସମ୍ମାନ , ଡକ୍ଟରେଟ ସମ୍ମାନ , ଆସାମ ସରକାରଙ୍କ ତରଫରୁ ଶଙ୍କରଦେବ ସମ୍ମାନରେ ସମ୍ମାନିତ କରାଯାଇଛି ସେହି ମହାଗୁରୁଙ୍କୁ ।

ଓଡ଼ିଶୀନୃତ୍ୟର ସେହି ପ୍ରାଚୀନରଣୀୟ ଗୁରୁଙ୍କ ମହାପ୍ରୟାଣ ଘଟିଥିଲା ୨୦୦୪ ମସିହା ଏପ୍ରିଲ ୭ ତାରିଖରେ ।